

függetlenné vált vagy – kapcsolódó műveit és hírnevét leszámítva – független volt tőle. A történet a szocialista kultúrpolitika baklövésével folytatódott. Úgy esett, hogy az imperialista nyugat ellenségeinek szimbólumává tette az észak-amerikai indiánokat; úgy vélte, hogy népszerűsítésük használ a nyugat- és USA-ellenességnek. A dolog azonban fordítva sült el: rossz filmek garmadájával ugyan, de olyan tradicionális életformát és minőségeket népszerűsített, amelyek a szocializmus elleni lázadást is jelentették, azzal is szemben álltak. Mint említettem, ehhez a helyzethez Baktaynak már vagy kevés, vagy egyáltalán semmilyen köze nem volt. Az indiánkövetés, így vagy úgy, utána is folytatódott, az említett, félresiklott kultúrstratégiának köszönhetően országosabb szintre terebélyesedett, miközben nem sokkal volt szabálytalanabb és inaktívabb, mint Baktayé.

Az utóbbi észrevételek az *Indiánok a Duna partján* alcímével és Baktay túlértékelésével kapcsolatosak. A magyarországi indiánkövetés nem az ő érdeme, hanem sokkal mélyebb, általánosabb és egyszersmind populárisabb jelenség. Egy ajánló kezei között már csak annyi említhető, hogy a magyarság nomád életformához és sámaniizmushoz való generális vonzódásával is kapcsolatos.

Az *Új Forrás* tavalyi harmadik száma tehát komoly forrásokat közöl, hogy tisztábban lássunk a dunai magyar indián törzs tekintetében. Külön kiemelem a fotókat, Beretz

Jenő (Úszó Fatörzs) alakját és Perjésy László (Szürke Sólyom) levelét Walleshausen Évához.

Reméljük, egyszer majd a bakoynyi törzsek tekintetében is megtudhatunk hasonló részleteket. (az)

Muzsnay. Budapest, 2021, Árgyélus Kiadó. 162 oldal

A jelen lapszám borítóján Muzsnay Ákos (1945) egyik kisebb műve látható – a most ajánlott album legelső képe. Mielőtt a kiadvány esztétikai és tartalmi szépségére röviden felhívnánk a figyelmet, érdemesnek tűnik megállapítani, hogy a kiállítási katalógusok tekintetében nagy változás történt az utóbbi évtizedekben. Két példa jut eszünkbe: az egyik – nemzetközi tekintetben – a British Museum 2020-ban rendezett, tantrikus művészeti alkotásokat bemutató, átfogó kiállítása, a másik – magyar vonatkozásban – a Hopp Ferenc Múzeum „Isten/Nő” című programja. Mindkettőt reprezentatív album kísérte (Imma Ramos: *Tantra. Enlightenment to revolution*. [London, 2020, The British Museum – Thames & Hudson] Valamint: *Isten – nő. A Dévi-kultusz és a hagyományos női szerepek Indiában*. [Budapest, 2018, Szépművészeti Múzeum – Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum]). Olyan részletességű és mélységű kísérőtanulmányokat tartalmaznak, amelyek önálló tudományos tanulmányként is megállnák a helyüket. (A képzőművészeti albumok esetében már korábban tapasztal-

taltuk, hogy az adott festőt, szobrászt stb. bemutató kötetek komoly tanulmányokkal örvendeztetnek bennünket.) Egészen eltérő módszert követ Muzsnay Ákos grafikus, festő és szobrász gyönyörű kivitelű, káprázatos hatású, életművének jórészt átfogó albuma. Ebben az alkotásokhoz kapcsolt szövegek igen rövidek. A művész személyes ismerősei vagy általa tisztelt alkotók (Pilinszky, Szilágyi Domokos, Tarkovszkij) tollából származó – Jász Attila által válogatott – idézetek olyan hatásosan támogatják az alkotásait, mint sokszor a leghosszabb szakmai tanulmány sem. „Szeretem *finom kidolgozásukat, pólyált alakjait, hogy titkuk van, mint munkáinak általában. Ahogy a lét két-ségbeejtő szakadékaival szembenéz, sejtet a mély sebről, mit a világ, mint idegen üt az emberen, mert távol, nagyon távol van a teremtett világtól.*” (Kiss Anna) „*A művészet legnagyobb értékének az igazsághoz való közelítést tartom. A hatalom emberei jönnek-mennek. Viszont Kőrösi Csoma az maradt, aki volt, és Kondor Béla is az, aki. Nem érdekelnek a művészeti élet áramlatai, feleledő-visszatérő-lehanyatló irányzatai sem. Az aktualitások soha nem vonzottak.*” (A művész saját szavai Wehner Tibor beszélgetéséből) Lehet, a mi műveltségünk hiánya, de nem tudunk mondani senkit, akihez Muzsnay művészete hasonlítható lenne. Az arcábrázolás direkt mellőzése, a háttér vonalainak energikus ábrázolása metafizikus képzőművésszé teszük őt, még ha nem is tart igényt értelmezésekre. (br)